

ЕДИН ТРУД ВЪРХУ СТАРОБЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

Неотдавна излезе от печат труда на В. Сл. Киселков „Проуки и очерти по старобългарска литература“ (Издание на БАН. Институт за българска литература, 1956). По въпросите на старата ни книжнина, общо взето, малко се пише, затова тази книга буди интерес и привлича вниманието на читателя.

Васил Сл. Киселков е един от малцината наши всеотдайни и упорити труженици, които отдадоха всичките си сили в изследване само на една област — старобългарската литература. С голяма любов и постоянство той работи години наред върху старата книжнина и даде на науката многобройни сполучливи преводи на най-ранните български литературни творби, написа и редица научни и популярни статии. Най-важните от тях Киселков издава в последното си обемисто произведение „Проуки и очерти. . .“ Така книгата му се явява като резултат от многолетен труд. Авторът обаче не е събрал механично старите си статии в един сборник. Той е извършил над тях допълнителна научна работа, като ги е прегледал и обработил от ново гледище, с оглед на нови мисли и факти, а също така е написал и нови очерци. Затова трудът му в много отношения може да се разглежда като ново произведение.

Книгата на В. Киселков съдържа двадесет и осем статии, които представляват интерес както за специалисти, така и за по-широките читателски кръгове. Те са подредени по писатели в хронологичен ред — от появата на славянската писменост („Кирил и Методий“) до първите проблясъци на възрожденската литература („Партений Павлов“). Тук са поместени очерци за всички значителни старобългарски писатели, като Климент Охридски, Черноризец Храбър, презвитер Козма, патриарх Евтимий, Григорий Цамблак и др. В тях се дава цялостна представа за живота и книжовното им дело при съвременното състояние на фактите и научната мисъл. В труда е отделено внимание и на други, по-неизвестни книжовници, като презвитер Григорий (преводач от Симеоновото царуване), презвитер Иван (преводач от края на X в. и началото на XI), Димитър Кратовски (книжовник от XV в.), Партений Павлов (писател от XVIII в.)

и др. За тези книжовници е писано твърде малко и в повечето случаи между другото. Киселков се е опитал да запознае по-подробно читателя с живота и дейността им, за които времето е довело слаби следи. В това отношение, безспорно, той има заслуга. Тук като най-ценни могат да се посочат очерците за презвитер Иван и Партений Павлович. В очерка за П. Павлович авторът внимателно проследява живота на книжовника, излаган досега твърде бегло и неточно. Разглеждайки неговото книжовно наследство, той се спира не само на автобиографията му, която обикновено са имали предвид до днес учените, но и на богословските му трудове, на бележките, оставени от него по различни книги, както и на стихотворението му, написано в чест на руския цар Петър, на което не се обръщаше достатъчно внимание. Така Киселков дава пълна представа за този интересен български писател. Неговата статия за Партений Павлович е най-подробната в нашата научна литература и представлява принос в проучването на българския литературен живот през XVIII век.

Статиите си за по-значителните писатели Киселков обикновено разделя на две части. В първата част той излага биографията на писателя. Като дългогодишен работник по въпросите на старобългарската литература, Киселков познава с подробности книжовните паметници от миналото, а заедно с тях и староруската литература, византийската църковна история и политическата история на древна България. Там, където вестите са по-обилни, той старателно ги привлича и насища статиите си с исторически и литературни факти. Авторът използва богата научна литература, както и руски хронографи, преписки, легенди, гръцки и сръбски източници. Там, където вестите са оскъдни, или липсват, Киселков се рови в предположения и догадки. За да запълни празнините, той се стреми да надникне в тъмните, покрити в забрава, моменти от биографията на писателя. Често поставя интересни въпроси, изказва свои съображения и по такъв начин предизвиква и другите учени към дирене на нови факти и уточняване на някои страни от живота на книжовниците.

Във втората част от очерците си Киселков проследява целокупното творчество на книжовника. И тук прави впечатление богатството на фактите. Авторът внимателно реди сведения във връзка със създаването на произведенията — кога, къде, по какъв повод възникват те; разказва още за събитията и личностите, които се засягат в тях; къде и как са живели изобразените светци, през кое време са се подвизавали и т. н. В тази част Киселков се стреми да покаже и значението на писателя за времето, като държи сметка за миросгледа на епохата. Макар не навсякъде умело, той прави опит да надникне в някогашните обществени и класови борби, в тенденциите на културното и политическо развитие, за да постави книжовниците в съответната им среда и потърси по-дълбоките причини за появата и характера на техните творби. В това отношение Киселков до известна степен преодолява някои свои стари слабости и бележи постижение.

Колкото обаче втората част от статиите да съдържа ценни страни, в нея има нещо, което не достига. Когато разглежда литературното наследство на старобългарските писатели, Киселков често пренебрегва един много съществен момент — изследването на творбите като литературни произведения. Той разказва съдържание, оценява паметниците като исторически източници, разяснява редица въпроси около произведенията, а литературният им анализ изпуска. Когато пък заговори за художествената страна на творбите, авторът обикновено е голословен. Така той не дава точна представа за творческото развитие на писателя, за спецификата и особеностите на произведенията му, за цената им като творения на литературата. Тази празнина най-силно се чувства при големите писатели, създали значителни за времето съчинения, които заслужават да бъдат по-дълбоко и всестранно разгледани. Всичко това не омаловажава въпросите от историко-литературен характер. На тях, както се изтъкна, Киселков правилно се е спрял и е дал редица ценни сведения. Такива въпроси, безспорно, имат място в едно литературно изследване, но те не бива да стават негов център за сметка на литературния анализ. Климент, Евтимий, Цамблак са преди всичко книжовници. Произведенията, които създават, са произведения на литературата. Те бележат появата и развоя на нашата книжовна култура, носят свои литературни качества, отразяват по своеобразен начин живота. Следователно наложително е да бъдат разгледани като литературни творби. Ето затова например моменти като разглеждането на „Похвално слово за Кирил“ (стр. 42) от Климент не задоволяват. При-

стъпвайки към словото, Киселков казва за автора му няколко общи фрази — книжовникът е добре запознат с византийската литература, притежава и писателски талант. После следва един дълъг цитат и с това разглеждането на произведението завършва. Неочаквано малко внимание е отделено на тази прекрасна творба на старобългарската литература. Не се разбира какво място заема тя в творчеството на Климент, какви въпроси поставя, какви чувства изразява, в какво се проявява таланта на Климент. Така непроанализирано остава и житието на Наум (стр. 58—59). Беседата на Козма е разгледана и оценена главно като източник за богомилското учение. Подлежи на критика в това отношение и очеркът за патриарх Евтимий. Разглеждайки житията на писателя — най-значителния дял от неговото творчество (стр. 190—198), Киселков излага съдбата на мощите, разяснява въпроси, свързани с живота на чествувания светец, което не винаги е нужно, разкрива отчасти съдържанието на житието, пита се по какъв повод и кога е написано то и с това изчерпва анализа. Изпуснати са ред въпроси от литературно естество. Читател-неспециалист трудно би разбрал в какво се състоят отличителните черти на Евтимий като писател, кое негово творение е най-значително и защо, какви образи изгражда книжовникът, с какви похвати си служи и т. н. Даже по страници материалът не е добре подреден. За най-хубавото Евтимиево житие — за Иван Рилски, е отделена само една страница, а за другите жития — по-кратки и с по-малка важност — по страница и половина, две. Така не се получава съвсем вярна представа за достойнствата на различните произведения от Евтимиевото творчество, тъй като не е подчертано важното. Същото може да се каже и за Григорий Цамблак (стр. 248—254). На всичките му слова е отделено еднакво място (по страница и половина) и в тях се поставят почти същите въпроси, както и при Евтимий. Редица нови, важни черти от Цамблаковото творчество не са изтъкнати. Не са посочени тези литературни особености на произведенията му, които го отличават например от Евтимий. Като че ли Цамблак се различава от своя учител само по заглавията на творбите си. Всъщност у него има повече реализъм и повече майсторство при обрисовката на събитията и героите. У Цамблак е отделено място на народа и природата, чувствува се трагедията на България, рухнала под ударите на турските нашественици. Наистина, говорейки за „Похвално слово за патриарх Евтимий“, Киселков на две-три места казва, че то е „трогателно“, „увлекателно и поетично“, има „свеж, увлекателен, жи-

вописен стил“ (стр. 253), но всичко това е споменато между другото, голословно, не е показано чрез литературен анализ. Авторът не се е опитал да надникне по-дълбоко в литературната същност на произведението. Затова и оценката на Цамблак като голям писател иде неубедителна и декларативна, тъй като не са показани ценните страни на неговото книжовно дело.

Не са удостоени с нужното внимание като литературни произведения и „Слово за Филотея“ (стр. 211—212) от Йоасав Видински, а също и „Рилската повест“ (стр. 317—320) от Владислав Граматик.

Посочената слабост на очерците смятам за съществена. Ако Киселков разработваше частични въпроси, тогава щеше да бъде извинен за пренебрежителното отношение към литературната страна на произведенията, тъй като задачите му щяха да бъдат други. Той обаче озаглавява очерците си „Климент Охридски“, „Евтимий Търновски“, „Григорий Цамблак“ и т. н., което предполага цялостен преглед на живота и книжовното дело на писателите, при което значителен дял трябва да се падне на характеристиката на книжовниците като писатели, създаващи българската литература. В начина, по който В. Киселков се отнася към наследството на старобългарските книжовници, прозира неизживяно, старо отношение към най-ранните български творби, които в миналото се разглеждаха главно като исторически източници. Учените се ровеха в ред странични въпроси, които несъмнено са важни, но покрай тях често забравяха нещо също важно. Забравяха, че за времето произведенията, които разглеждат, са художествени литературни творби, отразяващи миогледа и нуждите на епохата, бележещи линиите и насоките на литературното развитие, а всеки писател, независимо от преобладаващата религиозна тематика на литературата, има свой писателски облик.

Ръководен от благородния стремеж да се добере до научната истина, Киселков изказва по някои спорни въпроси нови мнения, като се отказва от старите си становища, изразени в статии, печатани порано. Други, утвърдени в науката гледища, той подлага на съмнение. Това по начало е положително качество. Чрез борбата на различни мнения и диренето на нови факти и съображения ще се доближим до най-разумното и научно разрешение на въпросите. В случая обаче Киселков не е успял да обоснове убедително новите си мисли и да ги направи приемливи. Твърде прибързано се отказва той от някои стари мнения, които се оказват по-логични и по-добре аргументирани, отколкото новите. Неподкрепени със силни доводи, някои негови изводи приемат случаен характер.

В статията си за Кирил и Методий Ки-

селков се спира на въпроса за техния народностен произход. В миналото за това се е спорило много. Едни учени смятаха, че родителите на славянските просветители са гърци, други, че са славяни, а трети мислеха, че баща им е грък, а майка им славянка. Без да оборва изказаните мнения, Киселков твърди, че не майката, а бащата на солунските братя е славянин, а майка им е гъркиня. Това мнение обаче не е аргументирано здраво. Киселков се базира на една устна легенда. Според него устните легенди имат еднаква доказателствена сила с писмените (под легенди разбира и житията), което не е истина. Известно е, че устните творби, като народните песни, приказки, предания подлежат на по-голямо изменение, отколкото каквито и да било писмени паметници. Второто съображение, което Киселков изтъква в полза на своето становище, е, че името Лъв говорело за славянския произход на Кириловия баща. Ако той е бил грък, името му би трябвало да звучи Леон, „защото старобългарските писатели не обичали да превеждат и побългаряват чуждите собствени имена“ (стр. 7). Това твърдение противоречи на фактите. В пространното житие на Кирил само две страници след момента, в който се разказва за бащата на Кирил на име „Лъв“, житиеписецът съобщава: „И наоучи се Омироу и геометрии и оу Льва и оу Фоти ѝ.“ (Балан, „Кирил и Методий“, св. I, София 1920; стр. 33). Както се вижда, името на гръцкия философ и математик Лъв е написано по същия начин, както и името на Кириловия баща — Лъв, а не Леон. Следователно старобългарските писатели са превеждали и побългарявали някои гръцки имена.

Убедил себе си, че бащата на Кирил и Методий е славянин, а майката гъркиня, авторът решава, че гъркинята е от видно семейство. По-нататък той предполага, че Лъв, благодарение на „знатните и влиятелни роднини“ на съпругата си заема високия чин друнгар, а Константин, благодарение на майчините си „връзки с цариградските придворни кръгове“ (стр. 9) успява да постъпи в прочутата Магнаурска школа. Ако се върви по логически път, без подкрепата на сигурни свидетелства, може да се допусне, че майката на Кирил е била гъркиня, както и че двамата родители са били гърци или славяни. От което и предположение да се излезе, могат да се направят най-различни разсъждения. Но за да получат такива разсъждения и изводи убедителност, те трябва да произлизат от известни данни, да имат някаква по-здрава основа.

Киселков изказва ново мнение и по въпроса за славянските азбуки. Според него, глаголицата е стара езическа азбука, оформила се „много години“ преди Кирил и

Методий, а кирилицата е дело на Константин-философ. Аргументите му са следните: 1) глаголицата, като езическа азбука и азбука, непригодна за бързо писане, е трябвало да се замени с християнска и по-лека; 2) Черноризец Храбър свидетелствува, че Кирил е създал едни букви по гръцки образец, а други според славянската реч. Следва, че кирилицата е създадена от Кирил, защото тя е най-близка до гръцкото писмо. Що се отнася до буквите за славянските звукове, за тях Кирил се е възползувал от готовата глаголическа азбука.

Поддържайки такова мнение, Киселков не се съобразява с редица обстоятелства и факти, при все че му са познати. Възникват множество въпроси, които търсят отговор. Възможно ли е една дълго време съществувала азбука, на която според Киселков са преведени религиозни книги и са установени „книжовни традиции“ (стр. 31), да се замени с нова, защото е езическа? Християнизирването във Византия премахна ли старогръцкото писмо или то продължи все така добре да обслужва и християнската църква? Християнската култура в Рим премахна ли латиницата, на която писаха поетите-езичници, за да наложи християнска азбука? Това съображение за смяната на „старата глаголица“ с Кириловата азбука, безспорно отпада; то не може да се подкрепи със случаи от живота. Второто съображение — трудността на глаголицата, е по-сериозно. Замяна на една трудна азбука с друга, по-лека, е възможна. У нас обаче, в онази епоха, това може да стане само в периода, когато още не са създадени т в ъ р д и книжовни традиции, когато славянската писменост си пробива път и се дооформя, а не след като са преведени на глаголица, преди азбуката на Кирил, „почти в с и ч к и църковни книги“ и има подготвени книжовници-глаголаши. Възниква още въпросът, ако преди Кирил е съществувала славянска азбука, на която се е пишело, защо Ростислав е искал от Византия учители, които да разяснят християнското учение на славянски език? Ако славяните са имали азбука отдавна преди Кирил, как да се тълкуват думите на Константин от пространното му житие — „макар отруден и болен телом, ще идѣ там“ (в Моравия), ако имат букви на своя език? Как да се обяснят и редица моменти от похвалното слово на Кирил от неговия пряк ученик Климент, в което той се слави като създател на славянските букви и книги и пръв просветител на славянския род? Как въобще да се обясни култът, създаден към Кирил и Методий, с който са пропити много произведения, ако славяните преди тях са имали и букви и книги и свещеници, които проповядват на роден език?

Озадачава ни и обстоятелството — ако много години преди Кирил и Методий е съществувала езическа славянска азбука, защо езичниците — български ханове чак до княз Борис са си служили с гръцкото писмо и език? А защо Борис „жадувал за славянска просвета“, а после с голяма готовност и радост приел Методиевите ученици? Мнението на Киселков, че преди идването на Климент и Наум в България „Борис познавал глаголическата писменост, но не е имал смелостта да я вземе под своя закрила“ (стр. 29) е малко наивно. Ако глаголицата е позната на славяните много време преди Кирил, защо опитният и твърде учен писател Черноризец Храбър не загатва нищо за нея? Той говори за черти и резки, за използването на гръцкото писмо, а за глаголица — един по-висш етап от развоя на славянската писменост, не отронва дума. Според Киселков, израза „по славянската реч“ означава, че знаците, отсъстващи в гръцката азбука, видоизменени са заимствувани от глаголицата. Напротив, това място от Храбровата творба недвусмислено говори, че за да създаде пригодна за славяните азбука, Кирил се е съобразявал с живата реч. Както е казал „едни по вида на гръцките букви“, така щеше да каже „други по вида на глаголическите букви“, или нещо подобно“, а той е казал „реч“ (по словѣнстѣи рѣчи). Следователно имал е пред себе си не готова славянска азбука, от която е заимствувал, а жив език, с особеностите на който се е съобразявал.

Могат да се зададат още въпроси, които подлагат на сериозна критика изказаното от Киселков мнение. За да бъде доказано едно становище, трябва да се отговори на всички възможни въпроси, свързани с известните книжовни паметници, със здрави аргументи да се отхвърлят възраженията, които биха възникнали, да се дадат обяснения за ред обстоятелства.

От тази несъстоятелна теория за двете азбуки, произхождат ред несъобразности и недоумения в статията за Климент Охридски. Като чиста истина (без обаче да се опира на нещо), Киселков говори, че Борис изпратил Климент в Охрид с мисията да замени езическата глаголица с кирилицата. Там той заварил македонски книжовници, които вече са „създали и оформили нашия литературен език“ (стр. 43), но които като ученици на Климент били „готови да заменят глаголицата с кирилица“ (стр. 39). Фактът, че от македонските области са останали доста глаголически паметници, Киселков използва като доказателство, че там глаголицата е съществувала много време преди появата на Кириловата азбука. А не е ли по-вярно старото твърдение, че от Македония са останали глаголически паметници, защото

там, в течение на години, се е развивала просветната дейност на Климент, който си служил със създадената от неговия учител глаголица? За сега поне, когато още не са открити писмени славянски паметници от времето преди Кирил и Методий и нямаме сигурни данни за предполагаемата предкирилова писменост, старото мнение е по-приемливо от становището на Киселков, затова не бива така леко да се пренебрегва.

Убеден в теорията си за замяната на езическата глаголица с християнската кирилица, извършена в Македония от Климент, Киселков установява, че в биографията на книжовника, написана от Теофилакт през XI в., се забелязва „съществена празнота“ (стр. 45). Тя е, че в житието „не се дават никакви сведения нито за отношенията на Климент спрямо езическата глаголица, нито за Климентовата грижа по замяната на глаголическите църковни книги с кирилски“ (стр. 45). Интересно как Киселков не допуска, че Теофилакт не говори за такава дейност на Климент по простата причина, че книжовникът не е развил подобна работа, че не е заварил в Македония стара глаголическа писменост, поради което не се и погрижил да я заменя с кирилска. Ако Климент бе заменил глаголическите книги с кирилски, това би бил твърде значителен момент от неговата дейност, прелом в книжовната традиция. В такъв случай Теофилакт, който написва за Климент пространно житие с подробности, надали би го премълчал.

От подобна научна необезопасеност и слаба аргументировка страдат и други моменти в труда на Киселков. Слабо обосновано е мнението за времето и мястото, където е написана беседата на Козма (средата на XI в. в Охридската област) (стр. 135—136). Навивно звучи тълкуването на израза от беседата на Козма: „Никой да не осъжда моята грубост и безумие. . . Защото знаете братя и отци, които ме познавате, че съм прост и неучен“ (стр. 136). Оттук се виждало, че Козма е произлязъл от обикновено семейство и е нямал възможност да се образова. Трябва да припомним, че всички старобългарски книжовници са извънредно скромни и често си приписват качества, които не притежават. Например Иоан Екзарх — един образован писател, нарича своя ум тъп, груб и беден, а енциклопедистът Владислав Граматик се назовава „последен между дяците“. В случая Киселков е пренебрегнал това обстоятелство. С цялото си произведение Козма се проявява като защитник на интересите на феодалната светска и духовна власт. От гледището на имотните и властващите той се бори против богомилите, които, както сам свидетелствува, обхващали в редиците си „простите и неучените“. Така той се явява представител на господстващата

класа, която е имала всичката възможност да образова своите синове. Самата беседа на Козма е написана умело, с добро познаване на църковните писатели и книги, което издава един опитен и начетен писател. Твърдейки, че Козма произхожда от народа, Киселков забравя всичко това.

Неприемливо е и мнението, че поп Богомил е създаден в народната фантазия, а не е съществувал като водач на богомилите (стр. 137). Неубедителни са разсъжденията за появата на названието „богомил“. Според Киселков, еретиците се нарекли „богомил“, за да се представят за истински християни, обичани от бога. С това име те искали да прикрият еретическата си същност, за да избегнат суровите наказания (стр. 140). Без да се позовава на факти или сериозни убедителни съображения, Киселков даже нарича „заблуда“ изказаното и поддържано до днес мнение, че богомилството приема името си от своя идеолог поп Богомил, което се основава върху прякото свидетелство на Козма и десетки аналогични случаи. За да наложи своята мисъл за мнимото съществуване на поп Богомил, той отхвърля едно утвърдено в науката гледище, без обаче да е в състояние да стъпи върху здрава основа.

В труда на Киселков будят недоумение и някои изрази, като например следния: Храбър — „горещ поклонник на византийската култура и византийския феодален строй“ (стр. 90). Откъде авторът съди за това? Още: „поп Пея блеснал на нашето литературно небе като някой случаен метеор“ (стр. 349). Изразът тук не е много сполучлив, при това у Киселков е превърнат в шаблон. Често старобългарските писатели блесват на литературното небе. По-чудното обаче е, че поп Пею е случаен метеор. Още по-чудно е, че и неговият съвременник Матей Граматик се появява случайно. По думите на Киселков, той „си е спечелил име на български книжовник по една случайност“ (стр. 350). Случайността се състои в това, че Матей Граматик имал щастието да познава мъченика Николай, за когото написва житие. Та малко ли хора познават различни значителни събития и личности, а не стават писатели? При това, самият факт, че двамата книжовници — поп Пея и Матей Граматик, работят по едно и също време, в София, без да са единствени, защото около тях има още ред преводачи и преписвачи, показва, че тяхната поява съвсем не е случайна. Тя е предизвикана от обществените и културни условия в западна България през XVI в., които създават сравнително по-благоприятна обстановка за книжовна работа. Проучвайки литературния живот на българите през XVI в., учените не напразно говорят за

„софийски книжовници“ и „софийска школа“.

Независимо от отделните слабости, книгата на В. Сл. Киселков „Проуки и очерти по старобългарска литература“ е положителна проява в нашия културен живот. Тя повдига неразрешени или оспорвани въпроси, засяга тъмни моменти от историята на старобългарската литература и говори, че е нужно по-често да се появяват трудове върху проблемите на тази литература. Статиите на Киселков могат да послужат на съвременните и бъдещи

изследвачи на най-ранния период от българския книжовен живот и като добър източник за редица литературни и исторически факти, могат да породят ценни догадки за по-нататъшни проучвания. Трудът може да се използва и от по-широк кръг читатели, които чрез него ще се запознаят с основните положения на старобългарската литература и ще получат представа за всички писатели от епохата на Средновековието.

ДОНКА ПЕТКАНОВА-ТОТЕВА

★ ЦЕНЕН ТРЪД ПО ТЕОРИЯ НА СТИХА¹

„Защо мисълта напуца главата на поета вече въоръжена с четири рими, отмерена в стройни еднообразни стъпки?“ На отговора на този въпрос, зададен от импровизатора в „Египетските нощи“ на Пушкин, е посветена новата книга на изтъкнатия съветски литературовед и стиховед Л. И. Тимофеев. Авторът се заема да разреши един изключително труден въпрос — въпросът за естетическите качества на стиха. Но преди да навлезе в същността на своята задача, той резюмира накратко достиженията на съвременното стихознание. Авторът посочва наред с това, че главната причина, поради която различните теоретици на стиха и досега все още не са успели да обяснят неговата естетическа същност, е изучаването на стиха откъснато от общите проблеми на литературното творчество, „изолираното разглеждане на отделните елементи на стиха, в резултат на което от зрителното поле на изследователя изпадат и взаимовръзката на тези елементи, и тяхното реално звучение в цялостното единство, в художественото произведение“.² Мнозина изследователи се опитват да възстановят естетическата значимост на стиха, като приписват на отделните му елементи самостоятелна естетическа стойност. А това, както показва практиката, води винаги до формализъм.

За да обясни стиха като нещо цялостно, в единство със съдържанието на художественото творчество, Тимофеев изхожда от предпоставката, че една или друга особеност на стиха е тясно свързана със съдържанието на произведението като цяло. Само чрез тази връзка ще се разкрие същността на стиха и функциите, ко-

ито той изпълнява като определена система за художествено пресъздаване на действителността. Но преди това е необходимо да се фиксира верен отправен пункт за анализа на фактите. Натрупаният опит показва, че в случая историческият подход към стихотворните факти се оказва нецелесъобразен, защото, тръгвайки по този път, изследователят ще трябва да борави със зачатъчни явления, които в по-нататъшния развой на стиха отмират и се заменят с нови, по-съвършени. Поради това вместо да изучава същината на стиха, изследователят проследява историческите промени, които се извършват с определени негови особености, без да се приближава към решението на основния въпрос. Макар и да знаем — отбелязва Тимофеев, — че прародител на съвременните струнни инструменти е тетивата на ловния лък, това твърде малко може да ни помогне да разберем особеностите на съвременната цигулка или пиано. Авторът на книгата основателно избира друг път — изучаването на стиха в неговите най-висши, най-съвършени форми. Разбира се, това не означава, че той изобщо се отказва от историческата гледна точка при обяснението на стиха. Но авторът разглежда исторически преходното винаги във връзка с развой на общото.

Намерил верен отправен пункт, Л. И. Тимофеев по-нататък ясно и точно формулира задачите, които му предстоят за разрешение — да се установят „свойствата на стиха като определена система на речта. Оттук ние ще получим възможност да изясним какви страни на човешкия характер се разкриват, индивидуализират и типизират благодарение на тази изразителна система. Оттук ние ще разберем нейната съдържателност, нейния художествен смисъл и ще получим възможност заедно с това за нейната обективна оценка като

¹ Л. И. Тимофеев. „Очерки теории и истории русского стиха“, Гослитиздат, М., 1958, 414 стр.

² Стр. 5.